

FRA NOVISE TIL EKSPERT

15. juni 2011 · by [buskfyb](#) · in [Begreper](#), [Lære.Verk](#)

Hvordan mennesker lærer kan forklares ut fra forskjellige teoretiske syn. Dreyfus og Dreyfus bruker et fenomenologisk utgangspunkt når de beskriver sitt syn på kunnskap og læring. Teorien går ut på at kunnskapen går fra å være intellektuell til å bli en kroppslig kunnskap (Flyvbjerg, 1990). Dreyfusmodellen bygger på fem trinn som beskriver ulike stadier i menneskets læreprosess. Jeg vil under gjøre kort greie for de ulike stadiene i Dreyfusmodellen og samtidig trekke inn min egen utviklingshistorie når det gjelder tilegnelsen og bruken av sosiale medier.

Dreyfusmodellens ulike faser er beskrevet på en slik måte at hvert trinn har distinkte karakteristika som gjør at det enkelte nivå objektivt kan gjenkjennes på den enkeltes handlingsmåter.

De fem fasene er:

1. Novise
2. Avansert begynner
3. Kompetent utøver
4. Kyndig utøver
5. Ekspert

Novise

I følge Dreyfus & Dreyfus sin læringsteori er en novise helt avhengig av analytisk tenkning. Læringen skjer ut i fra et kontekstuavhengig perspektiv. Læringen er regelbasert og de enkelte delene splittes opp i instruksjoner og handlinger. For en nybegynner blir oppgaven å kjenne igjen de ulike situasjonene og anvende de lærte reglene på disse.

Min egen start på sosiale medier var basert på egen interesse og nysgjerrighet. Gjennom biblioteknorgelista og utvalgte fagpersoner i bibliotekfeltet ble jeg tipset om en ny verden av digitale tjenester. Disse tjenestene var noe genuint annerledes enn den «1.0» verden

som jeg fram til da hadde befunnet meg i. Jeg var nok ekstra mottagelig for disse endringene fordi teknologi og Internett har vært en langvarig interesse. Som novise hadde jeg ingen fysisk lærer ved min side. Det var typisk prøving og feiling. Nettet var min læremester. I den forstand at det var der jeg fant tips og triks og ikke minst andre teknologinteresserte innenfor bibliotekfeltet. Det første verktøyet jeg begynte å bruke var blogg. Jeg startet WordPressbloggen «jannickesbiblioblogg» i oktober 2006, men jeg hadde benyttet Gmail siden sommeren 2004. Bildedelingsnettstedet Flickr og Slideshare fulgte raskt etter. Den første tiden arbeidet jeg fullstendig regelstyrt med fullt fokus på verktøyet og bli kjent med dem.

Avansert begynner

En avansert begynner vil gjennom møter med et utall eksempler etter hvert lære seg å håndtere ulike situasjoner. På den måten skjer en gradvis frigjøring fra det strengt regelbaserte. Den enkelte utøver vil ha et økende repertoar å spille på i ulike situasjoner. Utøvelsen er kontekstuavhengig og analytisk.

Gjennom tidligere erfaringer med ulike publiseringsløsninger var det forholdsvis enkelt å begynne å blogge. Selv om fokuset fremdeles var mye på det tekniske, kunne jeg gradvis tenke mer på innhold og anvendelse av mitt materiale. Erfaringen med løsningen økte gradvis og gjennom ulike situasjoner og eksempler fikk jeg gradvis en økende kunnskap om bloggløsningen. I tillegg kom jeg nå fortløpende til å bli kjent med nye sosiale medier.

Kompetent utøver

Etter å ha gjort et utall erfaringer blir det svært mye informasjon å ta hensyn til. Løsningen er å gruppere de ulike erfaringene. Utøveren kan selv forenkle og forbedre egne handlinger gjennom å organisere situasjoner han står i i mindre bolker han allerede har erfart er relevant for den planen han ønsker å gjennomføre.

Handlingen er analytisk og regelstyrt etterfulgt av en følelsesmessig reaksjon på resultatet av handlingen. Erfaringen er følelsesmessig fordi det er vanskelig for en kompetent begynner å velge en plan, mål eller perspektiv. Det er ingen som gir noen veiledning i å velge perspektiv, så han må etablere et stort antall regler som han så enten adopterer eller forkaster alt etter resultatet av den enkelte situasjonen. Dette er frustrerende situasjoner å stå i, men valget må tas.

Forholdet mitt til de ulike sosiale mediene er i stadig utvikling og stadig mer tid kan benyttes på innhold og utvikling. Til tider trenger jeg likevel å vende tilbake til verktøyfokuset når nye problemer oppstår. På denne måten oppstår vekselverkninger mellom det å søke etter nye uttrykk i innholdsproduksjonen og tillæring av teknisk kompetanse.

Håndteringen av bilder og tabeller i bloggløsninger kan være krevende. Mitt repertoar av perspektiv på ulike løsninger var etter hvert omfattende. Det kan være svært frustrerende når en tabell skifter størrelse og teksten ikke plasserer seg der du ønsker. De sett av regler for å løse den enkelte oppgaven ble anvendt på en analytisk måte, men ofte fant jeg det nødvendig å endre planen underveis fordi det var tekniske begrensninger som jeg ikke hadde oversikt over.

Det var som kompetent utøver av blogging at jeg og tre andre startet utviklingen av e-læringsprogrammet «23 ting» for norske forhold. Som kompetent utøver var det nå nødvendig for meg å jobbe med en rekke andre sosiale medier hvor jeg enten var nybegynner, avansert begynner eller kompetent.

Sosiale medier har generelt lav brukerterskel og de fleste vil oppleve en rask utvikling i egen læring. Jobbing i løsningene gir deg raskt et stort repertoar av gjennomgåtte situasjoner som frigjør eget arbeid fra det strengt regelstyrte og analytiske. Sosiale medier spiller også i stor grad på gjenkjennbarhet i måten verktøyene er laget på. Kan du ett verktøy, vil du hurtig kunne lære deg flere.

Kyndig utøver

Når utøveren har nådd dette trinnet, har han gjennomført "det kvalitative spranget", som ligg mellom trinn tre og fire. Han vil nå kunne ta raske og mer flytende beslutninger i motsetning på tidligere trinn hvor han først måtte analysere problemene. Utøveren er dypt involvert i sine handlinger og har utviklet et perspektiv på grunnlag av tidligere erfaringer. Oppøvingen i perspektiv gjør at enkelte element i en situasjon vil tre fram, mens andre elementer kommer mer i bakgrunnen. Den kyndige utøveren forstår og løser oppgaver intuitivt, men må i nye situasjoner fremdeles stoppe opp og reflektere og ta bevisste valg. Refleksjonene har bakgrunn i tidligere erfaringer, og de nye erfaringene får sin rettmessige plass i erfaringslisten. Utøveren er dypt involvert i egne handlinger.

Det store antallet artikler jeg etter hvert har produsert har gjort at jeg ikke har behov for noen analyse i forkant av produksjonsfasen. Beslutningen om f. Eks hvordan og hvilke bilder skal inn i en artikkel skjer nærmest flytende. Jeg merker allikevel at jeg til tider stopper opp for å reflektere over enkelte situasjoner for å ta bevisste valg. Refleksjonen og korrigeringen av valgene skjer bevisst og er veloverveide.

Ekspert

Som ekspert har kunnskapen og ferdighetene blitt en del av utøverens kropp. Handlingene bygger på et stort erfaringsgrunnlag, og er ikke lenger et resultat av rasjonell og analytisk tenking. Kroppen benytter hele sanseapparatet gjennom intuitiv, helhetlig og synkron handling. Utøveren gjør de rette tingene raskt uten å måtte prioritere og reflektere slike en mindre erfaren utøver må. Det er ikke lenger et skille mellom person og maskin, subjekt og objekt. Den intuitive ekspertforståelsen skriver seg fra erfaringer knyttet til kroppen, og kjennetegnes ved at utøveren "føler på kroppen" hva som skal gjøres.

Når jeg i dag jobber med en bloggløsning kjenner jeg nærmest på kroppen hvordan en situasjon skal løses. Bloggen «Trangt i hylla?» har jeg nå driftet i over et år. Når jeg legger til nye artikler på denne bloggen i dag, kan jeg i dag føle hvordan artiklene skal være. Jeg har så mye erfaring med akkurat denne bloggen og dens innhold at jeg kan arbeide på en tilnærmet intuitiv, helhetlig og synkron måte. Bilder, tekst og justeringer av innhold skjer i en glidende bevegelse. Jeg kan også kjenne på kroppen hva som ikke vil fungere og kan foreta korrigeringer intuitivt.

Litteraturliste:

Bent Flyvbjerg (2001). Making social science matter: why social inquiry fails and how it can succeed again. 204 s.

Hubert Dreyfus og Stuart Dreyfus (1986). Mind Over Machine

Hubert Dreyfus og Stuart Dreyfus (1990). What is Moral Maturity? A phenomenological account of the development of ethical expertise

Se endvidere:

Patricia Benner (1984) Fra novice til ekspert. Mesterlighed og styrke i klinisk sygeplejepraksis. Munksgaard.

Om Læringsstile og læringsmetoder

I USA har man siden 1970'erne forsket i hvordan man bedst lærer og husker nyt og vanskeligt stof.

De amerikanske professorer Dr. Rita Dunn og Dr. Kenneth Dunn fra St. John's University i New York har udarbejdet en teori som tager udgangspunkt i, at alle har deres egen individuelle måde at lære på.

Den enkelte person har læringspræferencer som man lærer med. Disse læringspræferencer varierer fra person til person, og kan i en vis udstrækning ændres med tiden og læringsmiljøet.

Deres forskning er interessant, idet den går tæt på den enkelte elevs måder at lære på. Dunn og Dunn's teori beskriver hvilke faktorer der har indvirkning på forskellige menneskers læring. På amerikansk kaldes begrebet "Learning Styles", hvilket man på dansk kalder for læringsstile.

Definition af læringsstile

En personlig læringsstil består af en række biologiske, udviklingsmæssige og miljømæssige karakteristika, som gør, at nogle lærer bedre i bestemte læringsmiljøer og via visse læringsmetoder.

For andre kan et specifikt læringsmiljø og en bestemt læringsmetode være helt uden nogen som helst effekt.

Dunn og Dunns definition af "Learning Style":

Læringspræferencer

Vi har alle vores særlige læringsmæssige styrker, hvilket Dunn og Dunn kalder for "strengths". Disse styrker eller læringspræferencer er vigtige for os, når vi skal lære nyt og vanskeligt stof.

I disse læringssituationer er det væsentligt, at læringsmiljøet er indrettet på en sådan måde, at det tilgodeser netop den præference som er vores måde at lære på. Sker det, vil læring foregå lettere.

De Dunn og Dunn Læringsstil omfatter mindst 21 forskellige variabler, herunder hver enkelt 's miljø-, følelsesmæssige, sociologiske, fysiologiske og kognitive præferencer.

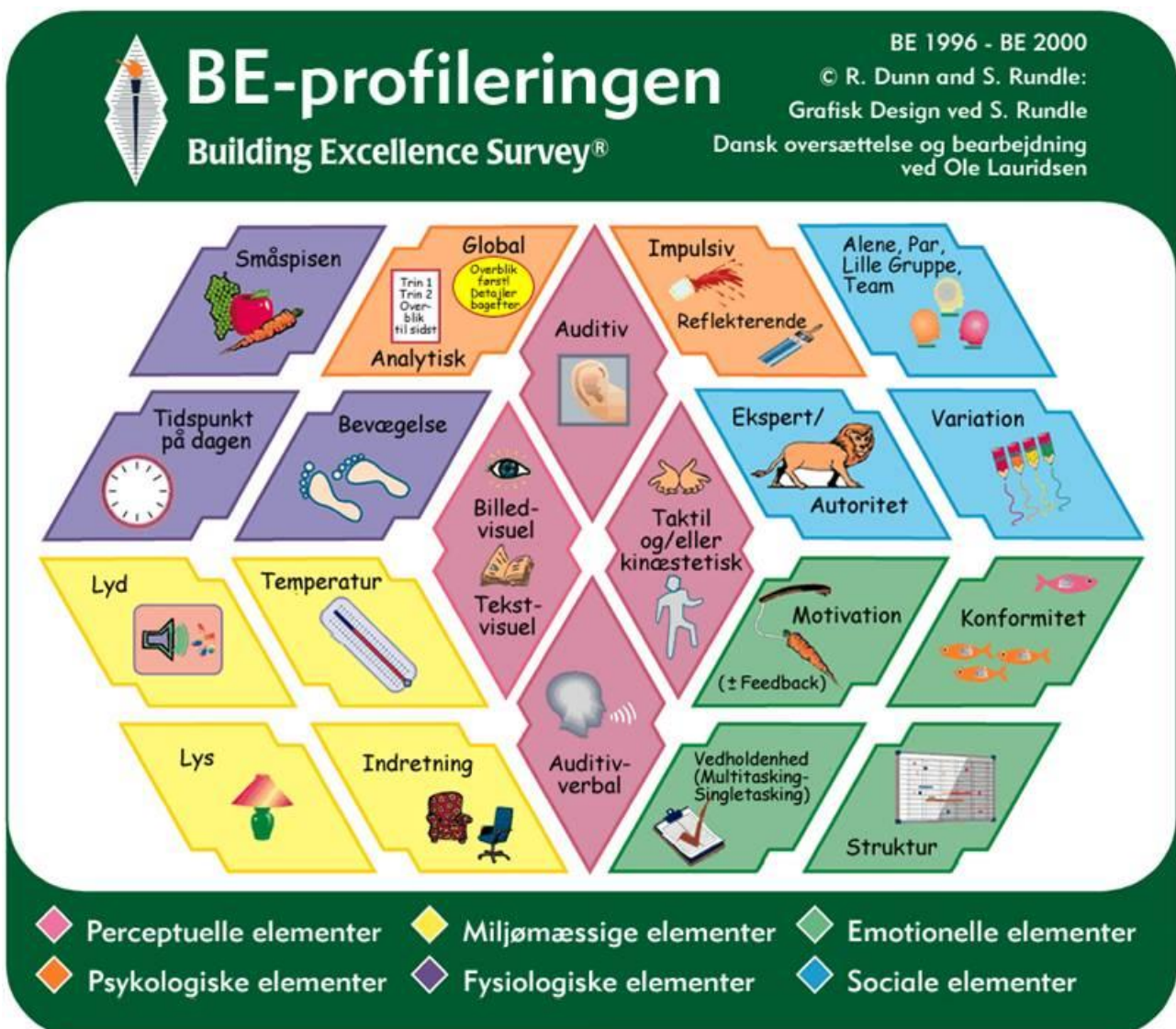

Læringsstile modellen er opdelt i 6 grupper

Læringsstil modellen er opdelt i 6 grupper med hver deres elementer:

- **De psykologiske elementer:** Kan du lide at arbejde med en opgave “trin-for-trin”? (analytiker) Eller foretrækker du fra starten, at du kan se formålet med opgaven og se dens helhed? (holist) Går du straks i gang med en ny opgave (impulsiv), eller foretrækker du at sidde at tænke opgaven igennem, inden du går i gang (refleksiv)?
- **De perceptuelle styrker:** Lærer du bedst ved at lytte (**auditiv**), se - billeder (**visuel**), læse (**verbal**) - røre (**taktil**), eller skal du helst bevæge dig - være aktiv (**kinæstetisk**), mens du lærer?
- **De fysiske elementer:** Lærer du bedst med eller uden lyd, lys, mad og drikke? Skal der helst være koldt eller varmt i lokalet? Foretrækker du at sidde ved dit skrivebord eller at ligge på sofaen, når du læser lektier? Eller er det lige meget?
- **De følelsesmæssige elementer:** Er du god til at motivere dig selv, når du skal lære noget vanskeligt? Er du god til at holde ud? Er du vedholdende? Føler du stort ansvar for dit arbejde? Har du behov for struktur, når du arbejder?

- **De fysiologiske elementer:** Foretrækker du at småspise og drikke lidt, når du skal lære noget nyt og svært? Arbejder du bedst på bestemte tidspunkter af dagen? Skal du helst bevæge dig, mens du arbejder?
- **De sociologiske elementer:** Arbejder du bedst alene eller i par? Arbejder du bedst i grupper, som I selv har valgt, eller i grupper som læreren har valgt? Arbejder du bedst, når din lærer eller en anden er i nærheden? Eller har du behov for en blanding (en variation)?

Mentalisering

[Hvad er mentalisering? | Center for Mentalisering](#)

Tilknytning

Wikipedia

I tilknytningsteori betragtes kvaliteten af tilknytning som basis for en intern arbejdsmodel for relationer. Hvis et barn oplever at dets tilknytningsbehov dækkes, vil det have en forventning om at andre tilknytningsfigurer (f.eks. venner og partnere) i fremtiden også vil kunne være en kilde til tryghed og støtte. Den indre arbejdsmodel er således en integreret del af barnets [personlighed](#), der fungerer som guide for fremtidige tætte relationer.

Tilknytningsmønstre

Kvaliteten af barnets tilknytning til forældrene kan klassificeres som enten tryk eller utryk. Den amerikanske [udviklingspsykolog Mary Ainsworth](#) udviklede i [1960'erne](#) den såkaldte *Strange Situation procedure*, der gjorde det muligt at observere de forskellige tilknytningsmønstre.

Strange Situation-proceduren indebærer at et barn observeres i 20 minutter mens barnets forælder og en fremmed forlader og kommer ind i forsøgslokalet. Mere præcist oplever barnet følgende situationer:

1. En forælder og et barn introduceres til forsøgslokalet.
2. Forælder og barn er alene i lokalet. Forælderen deltager ikke, mens barnet undersøger rummet.
3. En fremmed person kommer ind i lokalet, taler med forælderen, og nærmer sig så barnet. Forælderen forlader lokalet.
4. Første separationsepisode: Den fremmede persons adfærd er rettet mod barnet.
5. Første genforeningsepisode: Forælderen vender tilbage, hilser og trøster (om nødvendigt) barnet, og forlader så lokalet igen.
6. Anden separationsepisode: Barnet er alene.
7. Den fremmede person kommer igen ind i lokalet og retter atter sin adfærd mod barnet.
8. Anden genforeningsepisode: Forælderen kommer ind igen, hilser barnet og tager barnet op. Den fremmede person forlader lokalet.

To aspekter af barnets adfærd observeres:

- Mængden af undersøgende adfærd (f.eks. leg med nyt legetøj) barnet er engageret i under proceduren.
- Barnets reaktion på separations- og genforeningsepisoderne.

Barnets tilknytningsmønster kan på den baggrund kategoriseres som enten tryk eller utryk (også kaldet sikker eller usikker).

Tryk tilknytning

Et trykt tilknyttet barn vil være undersøgende når forælderen er i lokalet og vil engagere sig i den fremmede. Når forælderen forlader lokalet, vil barnet blive synligt opevet, og barnet vil være glad for at blive genforenet med forælderen. Cirka 65% af amerikanske børn fremviser dette mønster. Forskning peger på at et trykt tilknytningsmønster er relateret til veludviklet social og emotionel funktion senere hen.

Utryk tilknytning

Ainsworth identificerede to utrykke tilknytningsmønstre, ængstelig/ambivalent og ængstelig/afvisende. Sidenhen har forskning peget på yderligere tilknytningsmønstre, først og fremmest det disorganiserede.

Ængstelig/ambivalent tilknytning

Det ængstelig/ambivalente barn vil være ængstelig overfor fremmede og vil ikke være undersøgende, heller ikke selvom forælderen er til stede. Når forælderen forlader rummet bliver barnet voldsomt stresset. Barnet vil være ambivalent over for forælderen efter genforening, på samme tid søgende fysisk nærhed og være afvisende over for forælders opmærksomhed. 10-15% af amerikanske børn fremviser dette mønster.

Ængstelig/afvisende tilknytning

Det ængstelig/afvisende barn vil være relativt upåvirket af at forælderen forlader rummet og kommer tilbage. Barnet vil opføre sig tilnærmelsesvis ens over for forælderen og den fremmede, og der ses kun begrænset undersøgelsesadfærd. Cirka 20% af amerikanske børn fremviser dette mønster.

Desorganiseret tilknytning

Den mest utrygge tilknytningsform. Børn med desorganiseret tilknytning har forvirrede, usammenhængende adfærdsmønstre efter genforening. 5-10% af amerikanske børn fremviser dette mønster. Et desorganiseret tilknytningsmønster vil i langt højere grad end de mere udbredte ængstelige tilknytningsmønstre resultere i fejludvikling, som f.eks. et meget højt niveau af aggression og fjendtlighed senere i barndommen.